

Moldaketa, zail bezain ezinbesteko

ELA · LAB · STEILAS · ESK

Lehen aldia da Hego Euskal Herriko euskal gehiengo sindikalak armagintza industriaren moldaketaz taldean eta modu publikoan hitz egiten duena. Aurreko hilabeteotan mugimendu antimilitaristak bilera bana egin du lau sindikatuokin, produkzio militarra “sozialki onuragarria” den produkzio batengatik ordezkatzeko duen proposamena aurkeztu eta elkarrekin eztabaidatzeko. Erronka erraldoia dela argi geratu da solasaldian, baina heltzeko prest azaldu dira. Bi mutur marraztu dituzte: batetik, hitzetatik ekintzetara jauzi egiteko zailtasunak ikaragarriak dira; bestetik, ordea, ezinbestekoa

da, munduan gerra ekiditeko bezain beste klima larrialdiari edo energia krisiari aurre egiteko. Bi muturren artean, bidea urratzen hasteko proposamen eta ideiak ere mahai-gaineratu dituzte.

ELA sindikatuko Ekintza Sozialeko Ioritz Igleasiarekin, LABeko Ekintza Sozialeko Arabako arduradun Miriam Díaz de Tuestarekin eta ESK-ko Koordinadorako kide Jabier Sáenzekin bildu gara Gasteizen. Agenda arazoak tarteko Steilaseko Jendarte Mugimenduetako arduradun nazional Marije Etxebarriarekin aparte egin dugu hitzordua, eta hezkuntza eremuan zentratu gara berarekin.

■ **NATO gerra iragartzen Europan, estatuen gerrarako aurrekontuak hazten eta hazten, Euskal Herriko armagintza aparretan... Zer irakurketa egiten duzue?**

IORITZ IGLESIAS: Norabide bat markatzen ari direla ikusten da, eta horri alternatiba bat aurkezteko zailtasunak ditugula. Aurrekontu militaristak onartzen dira herrialde guztietan, ezkerreko alderdien oniritziarekin... Europar Batasunean eta munduan nagusitzen ari den norabideak sekulako beldurra ematen du.

JABIER SÁENZ: Diskurtso belizista orokortu da, Europan zein Euskal Herrian. Guk pixka bat ikertu dugu eta antzeman dugu militaristek salatzen dutena: orain urte batzuek lotsaz hartzen zuten parte armagintzan, egun ez. Diru publikoa armagintzara doanean, eskubide sozialak murrizten dira. Eta genero arrakala handitzea dakar ere, gerra eta indarkeria giroa emakumeen aurka doalako.

MIRIAM DÍAZ DE TUESTA: Gure us-tezko etsaiek seinatzen dizkigute,

beldurra sartzen digute haiekin, eta ondoren gastu militarra areagotu behar dugula azaltzen digute. Gerra, militarismoa, eta autoritarismoa areagotzea langile klasearen eta euskal jendartearen aurka doa, kalteuena langile klasea da. Esan duzun moduan gastu militarra handitzeak gastu soziala murriztea dakar, are mingarriagoa gastu militarren hainbat partida gastu sozial gisa mozerrotzea, edo armagintzari kenkari fiskalak oparitzea. Erakundeak presionatu behar ditugu hori ekidi-

ELA sindikatuko Ekintza Sozialeko Ioritz Iglesias, ESK-ko Koordinadorako kide Jabier Sáenz eta LABeko Ekintza Sozialeko Arabako arduradun Miriam Díaz de Tuesta.

teko, eta behintzat beren legeak errespetatu ditzaten. Esaterako, Gasteizko Legebiltzarraren Herrialde Pobretuekiko Justizia eta Elkartasun Gutunaren 14/2007 Euskal Legeak dio: “Eusko Jaur-larritza ez da inolaz ere elkarlanean arituko armen ekoizpena, merkaturatzea edo finantziarioa egiten duten pertsona fisiko zein juridikoekin”.

■ Mugimendu antimilitaristak armagintza industriaren “moldaketa eraldatzailerako” duen proposamena aurkeztu dizue. Nola baloratzen duzue?

DÍAZ DE TUESTA: Proposamenarekin sintonian sentitzen gara, eta uste dugu garrantzitsua dela salaketatik moldaketaren aldeko urratsak ematera pasatzea. Moldaketarena ez da antimilitarismoari soilik dagokion eginkizuna, hor egon behar dute ere sindikalismoa, feminismoa, ekologismoa... bizitzak erdigunean jartzeko borrokan ari garen eragile guztiak. Prozesu horretan kontuan izan behar ditugu egun bizi ditugun hainbat krisi, eta aitoritu armagintzaren moldaketak trantsizio ekosozial orokorraren barnean egingo lukeen ekarpen garrantzitsua. Bata bestearen barnean ikusten baitugu. Azaldu digute sindikatuarekin landu nahi dutela proposamena, denon artean eztabaidatzeko nondik eta nola hasi gaitezkeen pausuak ematen, armagintzarik gabeko Euskal Herria helburu. Proposamena bera ez dugu sakondu oraindik, baina elkarlan espazio horretan egongo gara.

IGLESIAS: Gaiak lehenago ere hitz egin dugu sindikatuan, eta bota diguten erronka ez da makala. Momentuz langileek ez dute industriaren plangintzan parte hartzen, beren lan indarra saltzen dute ahal duten moduan eta pre-

zioan. Guk borrokatuko ditugu lanpostuak eta lan hitzarmenak, ez du balio [Jokin] Aperribay milioidun egiten den bitartean bere langileek lan baldintza txarrak izatea. Baina horrek ez du esan nahi trantsizio hau egin behar ez denik, kontrakoa, egin beharra dago langile klasea delako gerra pairatzen duena, klase zein internazionalismo ikuspegitik. Industria eraldatu behar da, sindikatua hor egongo da, baina botere publikoak eta pulstu politikoak asko dute esateko. Hasieran gaude.

SÁENZ: Baina langileek ahotsa dugu, gure lan indarra saltzen dugunean ere erabakiak hartzen ditugu, eroso edo deserosoa izan. Baldintza materialak defendatu behar ditugu, jakina, baina moldaketa egiteko enpleguaren xantaitik askatu behar gara: ditugun lanpostu batzuk nazkagarriak dira, baina bizi ahal izateko soldatapeko lana behar dugu. Hori gainditu ezean oso zaila da langileek aldatetaren alde ekitea. Gainera, armagintza hazkundean dagoen sektorea da, aldaketa zailtzen duena; krisialdian balego aukera gehiago izango genituzke. Trantsizioa armagintzan zailagoa da beste sektore batzuetan baino, autogintzan baino, esaterako.

ESKn esperientzia bat izan genuen 1997an. Expalen (Explosivos Alaveses) gehiengoa genuen, eta saiatu ginen Herrialde Katalanetako Centre Delàs d'Estudis per la Pau eragile antimilitaristarekin elkarlanean plan industrial bat egiten enpresari beste jarduera bat emateko. CCOO eta UGT aurka agertu ziren, eta enpresa Burgosera eraman zuten jabeek.

IGLESIAS: Xantaiarena egia da. Planteatu behar da zerbait erreala, jendeak ez du piznara jausi egiten urik dagoen edo ez jakin gabe, eta askotan langile klaseari hori eskatzen zaio, baina bertan bazaude oso zaila da. Beldurrari aurre egiteko

DOSPORDOS

**“ARMAGINTZAREN
MOLDAKETAK EKARPEN
GARRANTZITSUA EGINGO
LIOKE TRANTSIZIO
EKOSOZIAL OROKORRARI”**

DÍAZ DE TUESTA · LAB

masa planteamendu bat egin behar da, erradikala, pragmatikoa, eta jendearen babesa duena. Eta hori oso zaila da. Gainera, langile klasea oso urduri jartzen da birmoldaketa hitza entzutean.

Aipatu dituzuen muga horiek denak aintzat hartuta ere, badago urrats zehatzak ematen hasterik? Horrela bada, zeintzuk?

SÁENZ: Oso ondo azaldu duzu bizi baldintzak garrantzitsuak direla langileak moldaketara batu ahal izateko, Ioritz. Horregatik, nondik hasi?: bizi baldintzak bermatetik. Horretarako, Baldintzarik Gabeko

Oinarrizko Errenta defendatzen dugu, langileei erabakitzeko ahalmena emango liokeelako. Gutxieneko batzuk bermatuta izanik beldur eta urduritasun horiek, logikoak direnak, eraldatuko liratekeela uste dugu, lortuko genukeela borroka horretarako indar gehiago. Armagintzaz gain beste industria askotarako ere, kutsatzaileak...

IGLESIAS: Lan hitzarmenean kontzientzia eragozpenerako aukera sartzea askotan aipatzen da, inoiz sartu da hasieran aldarrikapen gisa, baina oso zaila da beste aldearekin adostu behar duzulako, eta ez du interesik. Pedagogia egitea ezinbestekoa da.

DÍAZ DE TUESTA: Egia da erresistentziak daudela langileen aldetik, baina ez militarismoaren alde daudelako, baizik eta enpleguan izan dezakeen inpaktuagatik. Lehenbiziko urratsa eztabaida soziala piztea izan behar da, enpresetan eta kalean. Esperientzia praktikoak eta borroka eredugarriak ezagutzera emanez, pistolak egiten dituen lan-tegi batek produkzioa aldatzea posible dela sinetsi dezagun, armagintzarik gabeko Euskal Herria posible dela. Guztiok dugun erantzukizuna onartuta, ez baita soilik armagin-

tzaren industria, gure bizimodua Hegoaldearen espolioazioan oinarrituta dago.

Uste dugu aurretik landuz gero gauza batzuk lortu daitezkeela. Lan hitzarmenean kontzientzia eragoz-penerako eskubidea sartzea, adibidez, zuk aipatu duzuna Ioritz, hau da, produkzio zibila eta militarra duten enpresetan langileak eskubidea izatea armagintzaren lerroan lan ez egiteko, kalterik jaso gabe. Lan hitzarmenean kontzientzia klausula ere sartu liteke: egun produkzio zibila soilik duen enpresa batek produkzio militarri ekitekotan langileak kontratua mozteko eskubidea izatea, kaleratze bidegabe baten ordainsariarekin. Edo ziurtagiri bat, Bai Euskarari ziurtagiriaren antzekoa baina adierazteko enpresa horrek ez duela ekoizpen militarrekin loturarik, eta ez duela izango etorkizunean. Horiiek urteetan mugimendu antimilitaristatik jaso ditugun proposamenak dira, gure egiten ditugunak, zailtasun guztiekin. Hurrengo hau LABen proposamena da: Bidezko Trantsiziorako Batzordeen sorrera. Ez soilik armagintzan sortzea, baizik eta desiragarri ez diren ekoizpen sektoreetan oro har. Armagintzaren kasuan, moldaketarako aukerak aztertuko lituzkete batzordeek, eta behin azterketak eginda, proposamenak egingo lituzkete. Bertako langileak dira ezagutza handiena dutenak, lankideak, makinaria eta abar ezagutzen dituztenak, beraien ekarpena funtsezkoa da, prozesuaren protagonistak izan behar dute, baina parte hartu beharko lukete ere unibertitate publikoak, Delás zentroak edo antzekoak...

Langileen mugak eta beldurrak aipatu dituzue, baina baita haien parte hartzea ezinbestekoa dela ere. Armagintza arloko lantegietako zuen afiliatuek zer iritzi dute?

IGLESIAS: Lehen aipatutakoa, ar-

“BALDINTZARIK GABEKO OINARRIZKO ERRENTA DEFENDATZEN DUGU, LANGILEEK ENPLEGUAREN XANTAIATIK ASKATZEKO AHALMENA IZATEKO”

JABIER SÁENZ · ESK

magintzako langileei ura duen piztina eskaintzen badiezu moldaketa egiteko, botako dira

Baina esaten baduzue protagonistak izan behar dutela, piztina urez betetzeko prozesuan ere parte hartu beharko lukete, ezta? Horrek nolabaiteko jarrera militante bat eskatuko lieke. Horretarako aukerak daude?

IGLESIAS: Guk Trantsizio ekosozialaren inguruan egin ditugu formakuntzak, industria langileekin, eta jendeak ulertu eta ikusten du. Baina ez dugu Lucas planik [ikusi 7. orria]. Afiliatuak hor egongo litrateke, langileak protagonista izan behar dira, baina fokuak askoz zabalagoa izan behar du, eta ikusten bada zabaltasun horretan indarra dagoela jendeak ez digu ezetzik esango.

Lantegien plan industrialak langileek zehazteaz ari gara hizketan, enpresak kooperatibizatzeaz edo produkzio bitartekoen jabetza langileena izateaz. Ados gaude, baina ez gaude hortik gertu. Kapitalismoan bizi gara eta langile gehienek beren lanpostuetan sistema mantentzeko egiten dute lan, ez bakarrik armagintzakoak. Hitz egiten hasteko bai, baina Aernnova kooperatibizatu eta plan industrialak eraldatzeko, ba... Oso-oso hastapenetan gaude.

SÁENZ: Langileak dira protagonistak. Zentzu horretan, esperientziak garatzen saiatu behar gara. Zaila dela? Oso. Ados nago zurekin Ioritz, egun langile gehienek ez dute kristoren lana egin nahi alternatiba bat planteatzeko. Baina batzuek bai.

IGLESIAS: Pertsona batzuk modu isolatuan bai, ordezkari batzuk bai... baina hemen ez dira *batzuk* behar, masa baizik.

SÁENZ: Bai, eta gehienak ez daude hor, lan egin behar dugu. Oso interesgarria iruditu zait zuk planteatu duzuna, Miriam, batzordeak eratzearena eztabaida sustatu eta alternatibak aurkezteko. Niretzat gaur hemen elkarrekin egotea bada pausu bat, eta gehiago ere hitz egin behar dugu.

DÍAZ DE TUESTA: Beste edozein urrats eman aurretik pedagogia lan asko egin behar dugu, bai. Sindikatuon artean funtsezko adostasunak lortzea eta hortik harago aliantza soziosindikalak jorratzea oso garrantzitsua da, denak batera joateko. Adibidez, Mecaner enpresaren prozesutik, oso ezberdina izan arren, irakasgai asko atera ditzakegu, bereziki aholkularitza prozesutik eta pedagogia mailan.

Mecaner aipatu duzu esperientzia interesgarri gisa. Langileen jarreraren eremuan, CAFekoa dago. 2019an langileek enpresari eskatu zioten ez aurkezteko Israelek Palestinako lur okupatuetan eraiki nahi zuen tranbiarako lanen lehiaketara.

Alegia, enplegu horri uko egitea.

IGLESIAS: CAFeko enpresa batzordea erreferentziazkoa da Euskal Herrian. Oso positiboa da, jakina, eta oso harro gaude egin izanaz, baina kontrapuntua jartzearen, emaitza da enpresak erabaki duela egitea. Hor ikusten da ze muga dauden, zenbat lan dugun egiteko.

DÍAZ DE TUESTA: Argi dago, bai-

Hezkuntzan, armagintzarekin moztea helburu

MARIJE ETXEBARRIA EZPELETA

Steilaseko Jendarte Mugimenduetako arduradun nazionala

ELA, LAB eta ESK sindikatuekin egin moduan, Steilasekin ere bildu dira antimilitaristak beren moldaketa proposamena partekatzeko. Proposamenaren balorazio positiboa egin du Etxebarriak, “eztabaidatzen hasi berri gara, oraindik ez dugu sakonki aztertu”. Hitz are baikorragoekin baloratu du proposamenaren oinarrian dagoen liburua: “Zoru bat eman digu, eztabaidatzeko, estrategiak garatzeko, hezkuntza komunitatean urratsak emateko”.

Azken hamarkadetan militarismoa hazkundera dagoela salatu du Etxebarriak, Europa “nekropolitika” egiten ari dela mugetatik hasita, eta “armagintza-gerragintza” sektorearentzako hezkuntza “estrategikoa” dela. “Ikasleria eta etorkizuneko langileria armagintzara hurbiltzeko, ideologia militarista garatzeko edo behar dituzten ikerlariak eta ikerlerroak garatzeko”. Mugimendu bikoitza gertatzen ari da: batetik, armagintza industriak eta militarrek gero eta presentzia handiago dute hezkuntzan, inbertsio ekonomikoak tartean; bestetik, aurrekontuetan gastu militarra areagotu ahala, hezkuntzakoa murrizten da.

Armagintzaren “moldaketa eraldatzailerako” antimilitaristek egin duten proposamena industriara zuzenduta dago nagusiki, zer egin daiteke norabide horretan hezkuntzaren eremuan? Azken helburua argi du Etxebarriak:

“Armagintzarekin moztu”. Lortzen helburu zaila, aitortu duenez. Arazo nagusietako bat informazio eta gardentasun falta da. Enpresa ugari dituzte hitzarmenak edo akordioak hezkuntza zentroekin, nagusiki unibertsitateekin eta Lanbide Heziketan baina baita DBHn ere. Hala ere, ez dago horien zerrenda ofizialik, eta, batez ere, zaila da armagintzarekin lotura noiz dagoen eta noiz ez identifikatzea, enpresa ia guztiek baitute produkzio militarra eta zibila aldi berean: “Teknologiaren erabilera bikoitza ematen da, eta I+G+B (ikerketa, garapena eta berrikuntza) euritakopean denetarik sartzen da”.

Informazio faltari konponbidea jartzeko, hain zuzen ere, Steilaseko Nafarroako Gobernuari eta Eusko Jaurlaritzari eskatu die hezkuntza zentroekin harremana duten enpresen zerrenda. Momentuz behintzat ez dute erantzunik jaso. “Informazioa behar dugu” errepikatu du Etxebarriak, eta berriz ere antimilitaristen liburua goraiatu

du zentzu horretan. “Eskura dugu, jada ez du balio ‘ez dakigu’ esatea”. Datu gehiago eta zehatzagoak behar dira, hala ere.

Gasteizkoak taldearen ikerketak argi azaleratzen baitu armagintza industriak eta Espainiako Defentsa Ministerioak hezkuntzan duten pisu handia, hazkundera dagoena. Lagin bat: Sortu berria den EUNEIZ unibertsitate pribatua salbu, Hego Euskal Herriko publiko zein pribatu guztiek dituzte loturak sektorearekin, EHU eta NUP publikoen kasuan, oso estuak; enpresek (adibidez nagusienetakoak diren ITP, Sener, Aernnova eta Sapa) akordioak dituzte unibertsitate zein Lanbide Heziketako zentroekin ikasleek praktikak haien lantegietan egiteko edo ikerketa eta ikasketa gaiak beren beharretara egokitzeko; enpresek bekak ematen dituzte, eta beren izena duten katedrak ere bai hainbat unibertsitatetan.

EHUko errektoretza talde berriak eremu honetan lan ona egingo

2020an EHUko Bilboko Ingeniaritza Eskolak jardunaldiak antolatu zituen. EHU moztu kolaborazioa plataformak armagintza enpresen parte hartzea salatu zuen.

duenaren “esperantza” du Etxebarriak, “pentsamolde demokratikoa” dute, eta gauzak modu parte hartzailean eta behetik gora egiten dituzte”.

“EZ GARA HUTSETIK HASTEN”

Ezkortasunari aurre egin nahian, hezkuntzatik armagintzaren eta militarismoaren aurka aurretik ere “lan handia” egin dela azpimarratu nahi izan du Steilaseko kideak. Ez soilik armagintzarekin mozteko, baita balore militaristak alboratzeko ere, elkar elikatzen duten bi ildo baitira. Ekimenen zerrenda luzea ahoskatu du Etxebarriak, horien artean: 2010ean ELA, LAB, ESK, Steilas Hiru, EHNE, LSB, CCOO, UGT, CGT eta CNT sindikatuek Israelen aurkako BDZ kanpainarekin bat egin zutenekoa; hainbat sindikatu eta irakasleek sustatutako EHU moztu kolaborazioa militarismoarekin plataformaren lana; Gabonetan jostailu sexistak eta belizistak ekiditeko kanpainak; edo Steilasen Idazkaritza Feministatik antolatutako formazioak *Emakumea eta gerra* goiburuekin.

Industriaren eremurako ELA, LAB eta ESK sindikatuek adierazi moduan, hezkuntzan ere lehenbiziko zeregina eztabaida sustatzea da, Etxebarriaren ustean. “Eztabaida eta elkarrizketa eman behar dugu hezkuntza komunitatean, adostasunak lortu eta urratsak emateko”.

na demostratzen du ere posiblea dela, hilabete batzuk lehenago galdetu baligute, ziurrenik denek esango genukeen ez zela aurrera aterako. Horrelako ekimenek balio dute ere eztabaida zabalteko, politizatzeke, gaiaz hitz egitea ekarri zuen.

SÁENZ: Mecaner eta CAF adibide oso ezberdinak dira. Armagintzaren moldaketari begira CAF interesgarriagoa iruditzen zait. Oso enpresa garrantzitsua da, lan karga handia duena, irabazi handiak, hazkunde fasean dago...; Mecaner hiltzeko zorian zegoen multinazional batek erabaki zuelako ixtea, eta halaxe egin zuen. CAFen, langile komiteak esan zuen, Jerusalemgo tranbia eginda lanpostu gehiago sortuko direla? Bada, horrela ez. Hori ez da batere erraza.

Zer gertatzen da? Sindikalgin-tzan gure mugak ditugula. Baina sindikalgin-tza ez da soilik lantegietan egiten, aliantza soziosindikalak ezinbestekoak dira, bai. Ez da nahikoa Aernnovako 20 langilerekin edo enpresa batzordearekin, baina 20 horiek mugitzen badira eta lantegitik kanpo mugimendu indartsu bat badago horri sustengua emateko, irabazi

daiteke. CAFek egingo du tranbia, bai, baina asko sufritu dute egiteko, eta bere izena markatuta geratu da.

Mecanerren, pozik gaude LA-Bekin batera aliantzak sortzeko egin dugun lanarekin: mugimendu ekologistarekin eta beste batzuekin, zonaldeko eragileekin... Itxi da, egia da, baina sortu dena ingurunearen etorkizunerako baliotsua da, kontzientzia batzuk eraldatu dira eta konpromiso politikoa gutxi batzuk lortu dira.

■ **CAFen esperientzian beste elementu interesgarri bat ere bada. CAFeko langileek lantegian urrats hura eman zutenean, herri mugimenduek kalean CAF ez igo apartheidaren trenera kanpaina abiatu zuten: aliantza eman zen.**

IGLESIAS: Aipatu dituzuen aliantzak behar ditugu, jakina. Gure papera hor, antimilitaristei adierazi genien moduan, izango da gogoratzea langileak ez direla etsaiak, klase ikuspegia behar dela. Gauza da nola egin, eta garatzen hasten garenean izango ditugu eztabaidak eta tentsioak, baina argi dago antimilitaris-

DOSPORDOS

moa klase borrokaren muinteko bat dela.

DÍAZ DE TUESTA: Moldaketa ez da egun batetik bestera egingo, ez eta hogei langileren artean. Prozesu bat izango da, ziurrenik fase ezberdinak izango dituen, eta korapilatsua. Landu behar dugun ideia da moldaketak ez duela esan nahi enpresa ixtea edo lanpostuak galtzea; kontrara, lan-baldintza hobek ere sor daitezke produkzio mota eta modua aldatuta: produkzio berrira egokitzeko langileentzako formakuntza ziurtatu beharko genuke, lanaldia murriztu –enplegu guztietan, ez soilik armagintzan–, erakundeak interpelatu lanpostuak bermatzeari begira...

Azkenik, diskurtso alternatibo bat behar dugu. Armagintza indartu behar dugula saldu digute, segurtasunagatik eta autodefentsarako, orain enplegua eta aberastasuna sortzeko sektorea dela ere esaten digute. Horri buelta emango dion diskurtso sendoa behar dugu, industria militarra enplegutik eta aberastasunetik deslotzeko.

IGLESIAS: Hori da lehen nioena, birmoldaketa hitza entzutean langile klasea dardarka hasten dela.

■ **Marko mental horrekin apurtu nahian planteatu dute antimilitaristek 'moldaketa' erabiltzea, 'moldaketa eraldatzailea', eta ez 'birmoldaketa'. Balio dezake?**

IGLESIAS: baina oso sustraituta dago, badakigu zer pasatu den eta nork egin dituen birmoldaketak, moldaketa deituta ere. Hor lan pedagogiko erraldoia egin behar da, esateko hobe beharrez dela, lanposturik eta baldintza materialak galdu gabe...

SÁENZ: Trantsizio ekosoziala burutu behar dugu, eta ez dugu esaten birmoldaketa baizik eta trantsizioa [hiruen barreak], hitzak oso garrantzitsuak dira, bai. Lanpostuak defendatzen ditugu, barrikada ho-

2019an CAFeko enpresa batzordeak zuzendaritzari eskatu zion ez aurkezteko Israelek Palestinako lur okupatueta eraike nahi zuen trenaren obren lehiaketara, horrek lanpostuak ekarriko bazituen ere. Herri mugimenduek erabakia txalotu eta babestu zuten kalean.

rretan gaude, baina baita ezagutzen ditugun enplegu moten aurka ere. Osasuna, erretiroa, hezkuntza... eskubide sozialak enplegua izatera baldintzatuta egotearekin apur-

tu behar dugu, bestela hau guztia planteatzean beti topatuko gara arazo handiekin langile klasearen aurrean, alternatibarik ez baduzu daukazuari heltzen diozu. Kristo-

ren behar sozialak daude, enplegua sortzea eskatzen dutenak: zaintza arloan, osasungintzan, hezkuntzan, ikerketan... arlo askotan. Oraindik ez dugu alternatibarik, baina garatu behar dugu. Bestela, langile klaseak faxismora joko du: sindikatuak, herri mugimenduak, ezkerreko alderdiak, nire lanpostuen aurka zaudete eta kalean geratuko naiz? Nork hartuko du bandera hori? Faxismoak.

IGLESIAS: Defentsiban bizi gara, kapitalismoarekin amaitu nahi dugu baina lan hitzarmen bat sinatzen dugun bakoitzean erabakitzen duguna da zein baldintzatan galtzen dugun, ahalik eta hoberenak, noski. Alternatiba, hor dago gakoa, sinesgarria izan behar du jendea eskuin muturrera ez joateko.

■ **Asko azpimarratzen ari zarete prozesuak izan behar duen izaera kolektiboa, edo masa dimentsioa. Jarrera pertsonalek ere egiten dute ekarpena? Ina Robles suhiltzailearena, lanpostua utzi duten edo lan zehatz batzuk egiteari uko egin dioten langileak...**

IGLESIAS: Jendeak horri buruz hitz egitea beti izango da ona, baina gu era kolektiboan antolatzen gara, eta ez ditugu bultzatuko langileak indibidualki lantegiaren aurka egitera. Egia da horrelakoek balio dutela ere esateko, "horrela sentitzen bazara, antolatu".

SÁENZ: Jarrera etiko indibidualak garrantzitsuak dira, borroka kolektiborako ere balio dute, hausnartzeko, "nik berdina pentsatzen dut, eta ez dut inoiz adierazi edo pausurik eman...".

DÍAZ DE TUESTA: Garrantzitsuak dira ez badira ezkutuan edo isilean geratzen, horregatik kolektibizatu eta publiko egiteko beharra, ez gaudela bakarrik sentitu dezagun, eredu gisa eragin diezaguten. Baldin bada-kigu norbaitek jada egin duela, errazagoa da beste norbaitek ere egitea.

“ARMAGINTZAKO LANGILEEI URA DUEN PISZINA ESKAINTZEN BADIEZU MOLDAKETA EGITEKO, BOTAKO DIRA”

IORITZ IGLESIAS · ELA

■ **Hasteko modu bat izan al daiteke baldintza egokienak dituen lantegi bat identifikatu (langileak prest eta indar harreman ona enpresa barruan, moldaketa teknikoki egingarri, ingurunean prozesua bultzatuko duten herri eragileak eta erakundeak...) eta hor esperientzia pilotu bat bultzatzea?**

DÍAZ DE TUESTA: Hori litzateke zentzuzkoena, praktikara pasatzean aukera gehien duzun tokia hautatzea. Baina, hala ere, aurre-lanketa oso handia beharko litzateke, ez badituzu emaitza onak ziurtatzen kalterako izan daitekeelako.

IGLESIAS: CAF datorkit burura berriz ere: armagintzari loturiko produkzioa produkzio osoaren zati txikia da; lan karga handia du; lan baldintza dezenteak; 2019an enpresa batzordeak erakutsitako jarrera dago. Hala eta guztiz ere, praktikan nola egin? Gakoa bagenu ariko ginatke jada egiten. Hitz egiten ari gara, aukera sortzen bada egingo dugu. Kontua da ere enpresa batean ezin dela lanketa hasi gauzak okertzen hasten zaizkion unean, lehenago egin behar da.

■ **Antimilitaristek liburuan diote lanketa horretan "motor nagusietako bat, ez bada nagusia", Euskal Herriko**

gehiengo sindikala izan beharko lukeela. Ados zaudete?

DÍAZ DE TUESTA: Enpresa barnean bai, guk dugulako ordezkari-tza, eragiteko eta proposamenak egiteko gaitasuna. Baina kalean denon arteko lana izan behar du.

IGLESIAS: Denok izan behar dugu gure papera, dena den ia zeroan gaude, hastapen-hastapenean, joango gara ikusten nola egin hobekien.

SÁENZ: Gizarte eragileen garrantzia zentrala da, eta askotan, agintea sindikatuok hartzen dugunean, gizarte eragileak bigarren lerro batean geratzen dira, guk baliabide gehiago ditugulako eta nahigabe ere askotan zanpatzen dugulako dena. Elkarlanean aritu behar dugu, motorra denon artean eraiki. Bestela, gaur hemen gaude giro onean gure artean, baina gero gatazka batean elkarren aurka hasi gaitzke, egunerokotasunean arazoak ditugulako, bakoitzak uste dugulako gurea dela alternatibarik onena. Hori ekiditeko, eragile sozialek lan garrantzitsua egiten dute, "utzi zuen arteko kakak albo batera".

■ **Hiru sindikatuek bat egiten duzue trantsizio ekosoziala ezinbesteko jotzean. Armagintzarako moldaketak balio lezake ideia bera beste sektore batzuetara ere eramateko? Autogintzara, esaterako.**

IGLESIAS: Trantsizioaz ari garenean dena aldatzeaz ari gara, eta bai, armagintza moldatu nahi izatea ulergarriagoa izan daitekeenez, akuilu gisa erabili dezakegu ideologizazio horretan.

DÍAZ DE TUESTA: Armagintza eskubide sozialekin, antimilitarismoarekin eta abar lotzen dugu, baina autoen ekoizpenarentzako arrazoi nagusiak ekologikoak dira. Hori ezberdintasun bat izan daiteke, baina, bai, guk dena lotzen dugu, beraz, izan daiteke baliagarria. ●